

Rom 2, 17-20

17-20: Men om du kaller deg jøde, og du setter din lit til loven og roser deg av Gud, og kjenner hans vilje og dømmes om de forskjellige ting, fordi du er opplært i loven, og regner deg selv å være en veiviser for blinde, et lys for dem som er i mørket, en oppdrager for uforstandige, en lærer for umyndige, siden du har den rette form for kunnskap og sannhet i loven:

Her begynner nå andre del av dette kapitlet. Hittil har apostelen bare med en viss varsomhet søkt å undergrave jødernes falske trøst, ved å ta fram de allmene grunnene for Guds rettferdige dom. Nå trenger han seg nærmere inn på livet deres. Nå tiltaler han dem direkte, og nevner konkret områder som var deres fortrinn framfor andre, og som de dermed trøstet seg til. Og han nevner de mest markerte trekk i deres personlige holdning til disse fortrinnene: hykleriet og ugudeligheten. I de versene vi nå har for oss, 17-20, lister han opp de fortrinn de hadde framfor andre. Han oppsummerer i seks konkrete punkter. 1: De bærer navnet jøder. 2: Det er dem som har Guds skrevne lov. 3: De har den sanne Gud som sin gud. 4: De kjenner hans vilje, 5: og kan dermed avgjøre konkret hva som er godt og ondt. 6: De kan være lærere og ledere for andre.

Men om du kaller deg jøde. Det første fortrinnet var at de ble kalt jøder*. For dem var dette et stort navn. Det kjennetegnet at de nedstammet fra patriarkene, og spesielt den patriark som verdens frelser skulle nedstamme fra, etter det Jakob, deres far, profetisk hadde uttalt (1Mos 49: 8-12). Men i tillegg hadde selve navnet en betydning som viste til Guds mange utsagn om den store oppgaven de var tiltenkt på jorden. Navnet betyr "bekjennere og lovprisere". Og Herren Gud hadde sagt: "Det folk jeg har dannet meg, skal forkynne min pris" (Jes 43: 21). Navnet jøde ble altså gitt en meget stor betydning, - slik vi også burde gjøre ved navnet kristen (konf. Åp 2: 9, 3: 9, Gal 2: 15).

[* Dette var det betydningsfulle navnet som etter hvert ble brukt på alle patriarken Jakobs etterkommere. Fra begynnelsen, og helt til kong Rehabeams tid, ble de kalt for Israel eller Israels barn, etter det nye navnet som denne patriarken, Jakob fikk. Senere ble det bare de ti stammene som fulgte Jeroboam, som ble kalt "Israel" eller "Israels hus". Og de to andre stammene: "Juda" eller "Judah hus". Men etter det babylonske fangenskap begynte alle tolv stammene å betegnes med ett felles navn, jøder, som var de som holdt fast ved sine fedres religion, enten de vendte tilbake til sitt land eller ikke.]

Og du setter din lit til loven. Dette var jødernes andre fortrinn. I grunnteksten heter det egentlig: "Du hviler på loven", noe som meget treffende betegner den avslappede posisjon de hadde inntatt overfor loven. Det var de som hadde fått, og som forvaltet loven. Dette levde de på, og likeså på de gjerningene, ofringene og seremoniene de utførte, etter det som var foreskrevet dem i loven. I loven hadde de det høyeste lys over Gud og hans vilje. Ikke noe menneske på jorden skulle få komme og lære dem noe -! Det var tvertimot deres oppgave å lære hele verden denne eneste guddommelige

sannhet, deres religion, deres lov, deres gudstjeneste. Alt hadde jo Gud gitt dem - skulle ikke de da være dem som stod Gud nærmest? Med en slik trøst hvilte de på loven.

Og roser deg av Gud. Dette var det tredje fortrinnet. Alle andre folk på jorden holdt seg til stumme avguder, og var dermed i sannhet "uten Gud i verden". Jødene var det eneste folk som kjente og tilbød den sanne Gud, himmelens og jordens Skaper og Herre, som midt iblant dem hadde gjort så herlige under ved sin nåde og makt, hadde talt til dem og åpenbart seg for dem på så mange måter. Av sin frie nåde hadde han utvalgt og kalt dem til sitt eiendomsfolk. Med sterk arm hadde han fridd dem ut fra deres fiender. Han var den som hadde gitt dem loven, og var grunnleggeren av det samfunnssystem de fungerte i. Han var deres konge og beskytter. Og midt iblant dem hadde jødene det hus Herren hadde latt reise for seg. Der hadde han likesom sin bolig, og til denne hadde han knyttet den gudstjenesten han selv hadde gitt dem. De mente de hadde et solid grunnlag, så de kunne rose seg av ham, at han var deres Gud, og at de var hans folk.

Og kjenner hans vilje. Dvs.: har en klar og bestemt kunnskap om hva som behager Gud, eller hva han tvertimot hater, hva han krever og hva han forbyr. Gjennom skaperverket og samvittighetens røst, hadde hedningene bare i visse store hovedtrekk fått åpenbart hva som var godt eller ondt. Jødene, derimot, hadde Guds konkrete ord som fortalte dem, selv i de minste saker, hva som behaget Gud, og hva han hatet. Dette taler også Sal. 147 om: "Han kunngjorde for Jakob sitt ord, for Israel sine bud og sine lover. Slik har han ikke gjort mot noe hedningefolk".

Og dømmer om de forskjellige ting, fordi du er opplært i loven. Grunntekstens ord betyr dels å "prøve hva som er det beste", eller å "velge det fortreffelige". Men det kan også bety "prøve det forskjellige, det ulike", og antyder da at jødene, som var undervist i Guds lov, i store og tvetydige spørsmål arrangerte en grundig og nøyaktig prøving av hva som var rett og galt, hva en burde gjøre og ikke gjøre. En slik inngående prøving hadde ikke hedningene noen mulighet for å gjøre, fordi de ikke hadde Guds skrevne lov foran seg, men måtte dømme etter et mer tåkete skjønn, som bare var en skadet levning av selve lyset. Dermed hadde jødene også i dette stykke et markert fortrinn framfor hedningene.

Og regner deg selv å være en veiviser for blinde, et lys for dem som er i mørket. At de som hadde fått Guds lys i gave, kunne være veiviser for de blinde og et lys for dem som er i mørket, - det var det sjette fortrinn jødene smykket seg med. Disse billedspråkene: "veiviser for blinde", og "et lys for dem som er i mørket", er i seg selv lette å forstå. Ytterligere forklaring får vi når apostelen uttrykkelig tilføyer: en oppdrager for uforstandige, en lærer for umyndige. Ordet som er brukt for "uforstandige" betyr egentlig umyndige barn. Og her menes ikke de som etter sin alder, men som med bakgrunn i sin forstand er umyndige. Når jødene talte om hedningene, så omtalte de dem vanligvis nettopp med disse betegnelsene: "de blinde", "de som er i mørket", "de uforstandige". Det var for slike de kunne være lærere og lys, fordi de eide Guds skrevne og konkrete ord, som også apostelen sikter til når han tilføyer:

siden du har den rette form for kunnskap og sannhet i loven. Grunntekstens ord for "form" betyr at de i loven hadde et klart bilde, nærmest et avtrykk av den sanne kunnskap om Gud og hans vilje. Det apostelen her nevner, er det jødene selv klart roste seg av. Og det var altså ikke noe galt ved det de roste seg av, for de roste seg av de virkelige verdiene de hadde i sin lov. Dette forteller oss at i loven så de Guds vilje og tanker, og dermed den rette kunnskapen og sannheten synliggjort. I den loven de eide kunne de likesom ta og føle med hendene på Guds vilje og vesen.

Men det apostelen her taler om, er klart ikke bare de fortrinn jødene virkelig hadde. Det taler også om deres formastelige innbilninger om hvordan de, gjennom disse sine fortrinn framfor hedningene, hadde det aller beste forhold til Gud, hadde det saliggjørende lys og var utenfor all fare. Det er disse falske innbilningene han nå straks vil til livs. Legg merke til at han sier ikke: "du er en veiviser for blinde", men: du "regner deg selv å være" det. Du har sånn tillit til alt du har kunnskap om, at du mener du meget vel kan være en veiviser for blinde. I denne formastelige ånd var det fariseerne fór over hav og land for å kapre proselytter, eller nye medlemmer, ut av Herrens forsamling. Dette holdt de for å være sine aller beste gjerninger. Det skulle markere deres åndelige nidkjærhet for sjelene.

Herren Kristus bemerket til denne virksomheten deres, at når de selv var hyklere og helvetes barn, så gjorde de deres nye tilhengere bare til det som verre var (Mat 23: 15). Men hvilken forestilling de selv gjorde seg om en slik virksomhet, det kan en lett fatte. Når en misjonær reiser ut til hedninger i mørket, for å gi dem Guds ord, måtte han da ikke bli sett på som et lys i deres mørke? Akkurat slik anså nå jødene seg å være. Og hvis en så samler i ett bilde alle de fortrinn jødene hadde, både virkelige og innbilte: deres herkomst, deres hellige lovsamling, deres kunnskap om Den sanne Gud, deres grunnlag for å dømme om hva som er godt og ondt, oppdraget: å lære og lede hele den øvrige verden -! Da må det bli en forferdelig knusende tale for dem, de ordene apostelen nå retter mot dem i det følgende: